

tema | SLAGTEKALVE

FRA KALV TIL KROG SÅDAN BLIVER VI BEDRE

Kvægbrugeren skal tjene mere, kalven skal have det bedre og vokse hurtigere, og forbrugeren skal være mere begejstret. Det er ambitionerne for et nyt samlet tiltag på slagtekalveområdet.

Danske slagtekalveproducenter skal sikres en løn som produktion hele vejen fra kalv til slagtekrog. Derfor har SEGES nu indledt et arbejde, der til slut vil munde ud i et overskueligt og veldokumenteret 'Best Practice'-koncept for slagtekalveproduktion hele vejen fra goldkomagement hos mælkeproducenten og helt frem til, hvordan vi i kvægbruget kan bidrage med forbedringer, der vil fremme markedsføringen over for forbrugeren.

Chefkonsulent Mogens Vestergaard, der er projektleder på arbejdet, fortæller, at der sådan set findes masser af viden på småkalve- og slagtekalveområdet.

"Men for det første er den viden ikke systematiseret og samlet ét sted, og for det andet er langt fra det hele implementeret i alle slagtekalvebesætninger. Desuden er der huller i vores viden, derfor har vi også brug for at lave nogle specifikke afprøvninger," forklarer han.

Projektet vil i høj grad koncentrere sig om at afprøve tiltag ude på bedrifterne, så deltagerne får en samlet viden om, hvordan et 'Best Practice' koncept fungerer i praksis.

"Og til slut skulle det gerne munde ud i en veldokumenteret 'Best Practice'-konceptbeskrivelse over, hvordan du laver en slagtekalv på den mest

effektive, mest økonomiske måde, der samtidig tager optimalt hensyn til det enkelte dyrs sundhed og trivsel og medvirker til et lavere medicinforbrug," fortæller Mogens Vestergaard.

Mælkeproducenter vigtige led

Såvel dyrlæger som mælkeproducenter, slagtekalveproducenter, rådgivere, foderstoffirmaer, analytikere af forbrugertrends og repræsentanter fra detailledet har været samlet til workshops for at give deres bud på, hvor dansk slagtekalveproduktion kan løftes.

"Det har været enormt interessant at høre deres bud på, hvor udfordringerne ligger. For det er jo langt fra de samme udviklingspotentialer, man ser, når man beskæftiger sig med dansk slagtekalveproduktion fra så forskellige vinkler, som de personer, vi har haft samlet," fortæller Mogens Vestergaard. Blandt andet står det klart, at indsatsen bør begynde helt ude hos mælkeproducenten.

"Nogle af de meldinger, vi har fået, er, at de nyfødte tyrekalve ikke altid får en lige så optimal start på livet som kviekalvene, fordi de, sat på spidsen, opfattes som et spildprodukt hos mælkeproducenten. Og hvis det har noget på sig, er det jo i hvert fald et oplagt sted at starte, så vi sikrer, at udgangspunktet for slagtekalveproduktionen er så godt som muligt," siger han.

Det forbrugeren vil have

Som et nyt element har man tænkt forbrugeren ind i 'Best Practice'-konceptet for slagtekalveproduktion. Med udgangspunkt i en forbrugerundersøgelse fra 2016, der viste, at forbrugernes viden om, hvordan dansk okse- og kalvekød produceres, var ganske lav, finder Mogens Vestergaard det helt naturligt at inddrage viden om forbrugertrends i en anbefaling til slagtekalveproducenter.

"Det vil være mærkeligt at udvikle slagtekalveproduktionen i en retning, som forbrugeren slet ikke vil have, så selvfølgelig skal vi tænke forbru-

gerens mening ind. Og det er derfor vores forventning, at vi kan komme med anbefalinger til, hvad man som slagtekalveproducent kan gøre for at understøtte markedsføringen af danskproduceret kalvekød. Det kan være noget med at åbne nogle slagtekalvebesætninger for gæster, at deltage i Åbent Landbrug, medvirke i artikler om slagtekalveproduktionen og så videre," fortæller han.

Projektet løber i 2017, 2018 og 2019 og støtter op om L&F, Kvægs strategiske mål om at nå en gennemsnitlig nettotilvækst i slagtekalveproduktionen på 700 gram dagligt.

/LONE SYLVEST SØGAARD

Forslag til afprøvninger i 2017

Totalrådgivning vedrørende slagtekalve

- **Hvad sker der, når dyrlæge og slagtekalverådgiver arbejder sammen om en bedrift, involverer mælkeproducentens rådgivere og samtlige råd følges?**
- **Mælkeniveau før flytning**
Hvad er optimal mælkefodring hos mælkeproducenten, når kalven skal være slagtekalv?
- **Fodring efter ankomst**
Hvad er optimal fodring hos slagtekalveproducenten for at sikre høj tilvækst og god sundhed i en kritisk periode?
- **Belægningsgrad**
Hvad betyder belægningsgraden i starterstalden for tilvækst og sundhed?
- **Sociale kompetencers betydning for tilvæksten**
Har kalve der var opstaldet to og to som spædkalve bedre kompetencer efter flytning end enkeltopstaldede, så de æder mere og vokser bedre?
- **Vandoptagelse**
Hvad betyder vandtemperatur, drikkekoppen udformning mv. for vandoptag og tilvækst?

Seks slagtekalveområder under lup

Efter grundig research hos mange interessenter inden for slagtekalveproduktion har projektet 'Fra kalv til krog – sådan' valgt at lave undersøgelser i praksis på følgende seks områder i 2017.

Totalrådgivning vedrørende slagtekalve

Hvad sker der, når dyrlæge og rådgiver arbejder sammen om slagtekalvebedriften på alle områder, og samtlige indstillinger fra rådgiverteamet implementeres straks og fuldstændig på bedriften? Og kan man rykke noget, hvis man også involverer rådgiver og dyrlæge hos mælkeproducenten, så spædkalvens fodring og pasning også kommer i fokus?

Kan man fx rykke en bedrift med problemstillinger i forhold til tilvækst, sundhed og medicinforbrug på denne måde? Og i givet fald hvor langt?

Det vil blive undersøgt i praksis af slagtekalverådgiver Per Spleth, DLBR Slagtekalve.

Mælkeniveau før flytning

Hvad er det optimale mælkeniveau for kalven hos mælkeproducenten, når den skal være slagtekalv? Hvis kalve fodres med høje mælkemængder vokser de godt, men de kan være vanskelige at overtage for slagtekalveproducenten, især hvis de ikke er tilvænnet kraftfoder og stråfoder.

"Afprøvningens detaljer er ikke på plads endnu, men det er oplagt at give et bedre bud på, hvordan vi sikrer denne overgang bedst muligt," lyder det fra seniorkonsulent Henrik Martinussen, der sammen med Anedorte Jensen, Sagro, har ansvaret for denne afprøvning.

Der vil i afprøvningen formodentlig indgå minimum to malkekvægsbesætninger der leverer kalve til den samme slagtekalveproducent.

Fodring efter ankomst

Hvordan får slagtekalveproducenten kalvene op på det samme høje energiniveau, som de kommer fra hos mælkeproducenten – hurtigt og uden diarré? Løses denne gåde, vil slagtekalven have meget bedre forudsætninger for at opretholde og videreudvikle et effektivt immunforsvar, og mange efterfølgende sygdomsudfordringer kunne sandsynligvis minimeres. Meget tyder på, at antal sygdomstilfælde tidligt i kalvens liv er negativt for det slagtekalvens samlede produktivitet.

Slagtekalverådgiver Terese Jarltoft, Sagro, undersøger dette i praksis hos en slagtekalveproducent. Og hendes håb er at kunne komme med anbefalinger, så man som slagtekalveproducent rammer den rette mængde og det rette energiniveau allerede fra første dag.

"Det er helt afgørende for kalvens videre liv, hvordan vi rammer energiniveauet den første uge hos slagtekalveproducenten. Det betyder virkelig meget for, hvor robust kalven bliver," lyder det fra Terese Jarltoft.

Belægningsgrad i starterstald

Det er fornemmelsen fra praksis, at man rent sundhedsmæssigt får meget ud af at sænke belægningsgraden i starterstalden til et lavere niveau end lovkravet. Men om man får så meget ud af det, at det kan hamle op med de færre handypremier, er ikke undersøgt før nu.

Derfor vil denne afprøvning undersøge, om man får noget ud af at lave færre kalve på mere plads. Det er planen, at man vil reducere kalveholdene fra otte til seks kalve, og følge dem i forhold til sundhed, tilvækst og medicinforbrug helt frem til slagtning.

Slagtekalverådgiver Terese Jarltoft, Sagro, har ansvaret for denne afprøvning.

Sociale kompetencers betydning for tilvæksten

Hvordan påvirkes udviklingen af kalvens sociale adfærd af at være enkeltopstaldet de første tre leveuger? Tidligere udenlandske studier viser en positiv effekt af, at kalvene opstaldes i mindre grupper. Den positive effekt kommer af, at kalvene, der er socialiseret, hurtigere vænner sig til nye omgivelser og nyt foder og derfor holder foderoptagelsen oppe. Problemet i praksis kan være, om mælkeproducenten kan få kalvene fra enkelthytter over i grupper tidligt i kalvens liv, fx to uger gamle. Denne afprøvning vil fokusere på, om opstaldning to og to har en positiv effekt på kalvenes ædeadfærd og dermed tilvækst efter indsættelse hos slagtekalveproducenten. Afprøvningen vil blive ledet af dyrlæge Henrik Læssøe Martin, SEGES.

Vandoptagelse

Kraftfoderoptagelsen stiger med stigende vandoptagelse. Og generelt har kalve brug for store mængde væske for at trives godt. I dagligdagen tager vi det for givet, at kalvene får den mængde vand, de har behov for. Men er vi nu også sikre på det?

Forskning viser, at en nyindsat kalv er op til 50 timer om bare at begynde at æde foder fra et almindeligt trug. Hvor længe kan den så ikke være om at vænne sig til at drikke af en ny vandkop? Og er nogle vandkopper bedre end andre?

"Vi ser ofte i praksis, at kalve med adgang til drikkekop ofte drikker væsentlige mængder, når de tilbydes vand i trug, så vi er meget spændte på, hvad denne afprøvning vil vise," fortæller slagtekalverådgiver Terese Jarltoft, Sagro, der har ansvaret for afprøvningen.

Afprøvningen vil også undersøge vandtemperaturens effekt på vandoptaget, da man ved, at vandoptagelsen stiger, når vandet er tempereret fremfor iskoldt.

Nye fosforregler

Vær særlig opmærksom på nye fosforregler, hvis du leverer gylle til biogasanlæg.

Fra 1. august i år indføres en ny fosforregulering, som ændrer måden, man beregner det krævede udspretningsareal for husdyrgødning. Fremover bliver den maksimale mængde husdyrgødning pr. ha reguleret af enten et kvælstofloft eller et fosforloft, og mængden reguleres af det loft, som rammes først. Det er vigtigt at være opmærksom på alle fordele og ulemper, når man skal forhandle kontrakt med et biogasanlæg.

Harmonikrav

Bytter man sin kvæggylle til afgasset gylle fra et biogasanlæg, vil kravet til harmoniareal sandsynligvis stige, fordi fosfor i biogasygylle normalt er væsentlig højere end i kvæggylle (lavere NP-forhold). Fosforloftet rammes hurtigt, og mængden af kvælstof man kan sprede reduceres derfor. I tabel 1 er gennemregnet et eksempel for en landmand med 300 malkekøer med opdræt. Der anvendes 10 kg fosfor pr. ha i startgødning til majs. Resultatet viser, at på både "almindelige" kvægbrug, men især på undtagelsesbrug, kan ombytning af kvæggylle til afgasset gylle betyde en betydelig stigning i harmonikravet på 15-20 pct. Når man bytter til afgasset gylle, kan man altså fremover ikke få den samme mængde retur, som man hidtil har kunnet.

Fosforloftet ligger fast på 35 kg fosfor pr. ha for undtagelsesbrug, men for normale brug beregnes loftet ud fra oprindelsen af den husdyrgødning og andet materiale, der indgår i den afgassede gylle. Så hvis biogasanlægget er domineret af kvæggylle og affald, bliver fosforloftet lavt, mens fosforloftet bliver højt, hvis anlægget er domineret af svinegylle.

	NP-forhold	2016/17 (ha)	2017/18 (ha)
"Normale" kvægbrug			
Kvæggylle	6,6	326	314
Afgasset gylle	5,4	326	336
Forskel i forhold til kvæggylle	-	0	22
Undtagelsesbrug			
Kvæggylle	6,6	241	275
Afgasset gylle	5,4	241	326
Forskel i forhold til kvæggylle	-	0	51

Tabel 1. Beregning af harmonikrav (hektar) for 300 malkekøer med opdræt med og uden afgasset gylle efter de eksisterende regler med dyreenheder og med de nye regler med kvælstof- og fosforloft.

Bytter man sin kvæggylle til afgasset gylle fra et biogasanlæg, vil kravet til harmoniareal sandsynligvis stige. Foto: SEGES

Supplering med kvælstof og kalium

Når harmonikravet stiger, skyldes det, at der kan udbringes en mindre mængde gødning pr. ha, og det betyder naturligvis, at der tilføres færre næringsstoffer pr. ha. Kvælstofudnyttelsen i afgasset gylle fra biogasanlæg, hvor der bruges meget dybstrøelse, energifgrøder eller halm, er nogenlunde på niveau med kvælstofudnyttelsen i kvæggylle. Der skal derfor suppleres med en større mængde af især kvælstof og kalium i handelsgødning. Beregninger viser, at der i nogle tilfælde skal tilføres 30-50 kg mere kvælstof og 40-60 kg kalium i handelsgødning. Den manglende gødning har en værdi på 4-600 kr. pr. ha.

Stil krav til biogasanlægget

Fremover bliver det vigtigere at overveje fordele og ulemper ved at levere gylle til et biogasanlæg og få afgasset gylle retur. De ovennævnte ulemper skal vejes op mod fordele og andre ulemper, der er ved at være tilknyttet et biogasanlæg (se tabel 2). En del af ulemperne kan løses ved at stille krav om at modtage afgasset gylle med et lavere fosforindhold end normalt. Det kan fx. gøres ved mekanisk gylleseparering eller ved naturlig sedimentation i lagertanke på biogasanlægget, hvis ikke man kan lave en ren kvæglinje.

Fordele	Ulemper
Reducerede lugtgener	Større harmonikrav
Hygiejniserer af gyllen	Mindre mængde udnyttet kvælstof pr. ha
Forbedret kvælstofudnyttelse på nogle anlæg	Mindre mængde kalium pr. ha
Nem afsætning og god udnyttelse af kalvemøg	Dårligere flydelag på gylletankene
Evt. reducerede transportomkostninger	Afgasset gylle er dyr at afsure

Tabel 2. Vigtigste fordele og ulemper ved at bytte kvæggylle til afgasset gylle.

/TORKILD BIRKMOSE OG OLE AÆS

Kvartalsblodprøver i niveau-2 besætninger skal tages på hver enkelt ejendom

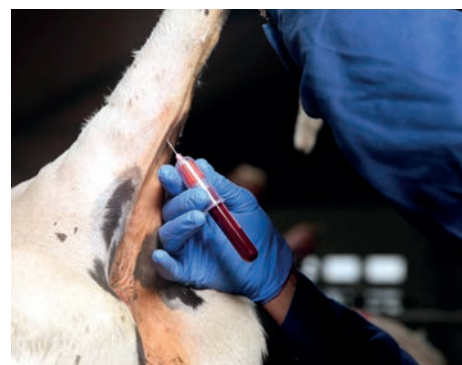
Hvis man har dyr placeret på flere ejendomme i en bedrift, skal 8 blodprøver udtages hvert kvartal på hver ejendom.

Fødevarestyrelsen har præciseret tolkningen af lovgivningen vedrørende udtagning af kvartalvis blodprøver i besætninger i salmonella niveau 2. Blodprøverne, der omfatter de 8 yngste dyr over 3 måneder, skal udtages på alle besætninger i niveau-2. Dvs. har man dyrene placeret på flere ejendomme i en bedrift, skal 8 blodprøver udtages hvert kvartal på hver ejendom, også selvom der kun står ældre dyr op til 2 år på en ejendom. Dette gælder også, hvis der er samdrift mellem forskellige ejendomme indenfor en bedrift. Hvis

et eller flere af blodprøveresultaterne ligger over grænseværdien, skal der udtages gødningsprøver på den pågældende ejendom i henhold til reglerne om intensiveret prøvetagning. Findes der Salmonella Dublin-bakterier i gødningsprøverne, sættes ejendommen i niveau-3 og under offentligt tilsyn. Hvis der er regelmæssig kontakt mellem de forskellige ejendomme indenfor en bedrift, kan det offentlige tilsyn komme til at gælde alle ejendomme indenfor bedriften.

Kravet om kvartalvis blodprøver gælder ikke for nysmittede besætninger, dvs. besætninger sat i niveau-2 indenfor det seneste år, og som før havde været i niveau-1 i mindst 2 år.

/BETINA TVISTHOLM

Kravet om blodprøvning gælder også, hvis der er samdrift mellem forskellige ejendomme indenfor en bedrift. Foto: David Bering

Gode erfaringer med vaccination

En fjerdedel af de danske mælkeproducenter bruger Rota-Corona-vaccine, og næsten alle oplever færre tilfælde af diarré og lavere dødelighed hos kalvene.

I en ny undersøgelse har SEGES set på, hvor stor en andel af de danske mælkeproducenter der vaccinerer mod Rota- og Coronavirus samt E. Coli og i hvilket omfang. Næsten 650 mælkeproducenter har svaret på spørgeundersøgelsen, som dermed giver et godt indtryk af forholdene. Resultatet viser, at en fjerdedel af producenterne benytter vaccination som et forebyggende tiltag mod diarré.

Vaccination anvendes lige hyppigt i økologiske og konventionelle besætninger. Derimod er der stor forskel i brugen af vaccine mellem mindre og større besætninger. Vaccination bruges i omkring 20 pct. af besætningerne med mindre end 300 køer, mens omkring 40 pct. af besætningerne med mere end 300 køer bruger vaccination som en del af det forebyggende arbejde.

Blandt de besætninger, der vaccinerer, oplever 99 pct., at det har øget sundheden hos deres kalve – primært i form af færre kalve med diarré og en lavere dødelighed.

Vaccination omkring goldning

Over halvdelen af mælkeproducenterne i undersøgelsen vaccinerer i forbindelse med afgoldning. Ro-

ta-Corona-vaccine skal gives indenfor tre måneder – tre uger før forventet kælvning. Der kan ikke forventes fuld effekt, hvis vaccinen gives til stressede dyr. Gode forhold for goldkøerne er derfor et vigtigt element i sammenhæng med vaccination. De fleste (62 pct) af besætningerne vaccinerer både køer og kvier, mens de resterende kun vaccinerer køerne. Der findes to præparater på markedet, Rotavac Corona Vet, MSD og Lactovac Vet, Orion. Dyrene skal kun vaccineres én gang pr. kælvning med Rotavac Corona VET MSD, mens der ved brug af Lactovac skal vaccineres to gange ved opstart (kvier) og derefter én vaccination pr. kælvning.

Sådan virker Rota-Coronavirus-vaccinationen

Når kalven fodres med råmælk fra den vaccinerede ko, overføres antistofferne i råmælken til kalven. Det er dokumenteret, at antistofferne reducerer graden af diarré forårsaget af E. coli og Rotavirus samt reducerer udskillelsen af virus fra inficerede kalve. Kalven kan være beskyttet umiddelbart efter start på optagelse af råmælk. Kalvene vil primært være beskyttet, så længe de fodres med råmælk.

Derfor er det ekstra vigtigt at optimere rutinerne omkring opsamling og tildeling af råmælk, hvis man skal have fuld effekt af vaccination. Ikke alene den første portion råmælk, men også nykælvernes mælk fra de efterfølgende dage er værdifuld og

Når kalven fodres med råmælk fra den vaccinerede ko, overføres antistofferne i råmælken til kalven.

bør reserveres til spædkalvene, så de dækkes godt ind – i hvert fald de første 3-4 levedage.

Vaccination mod E. coli samt Rota- og Coronavirus øger ikke råmælkens samlede indhold af antistoffer (IgG), men øger mængden af antistoffer rettet specifikt mod disse infektioner. Man kan derfor ikke se på fx en Brix-måling, at niveaueet stiger, når der vaccineres.

Vaccination skal suppleres med andre tiltag

Vaccination er ikke en garanti for sundhed, men kan være et værdifuldt skridt på vejen. En del af de adspurgte mælkeproducenter har forsøgt vaccination, men er stoppet igen, da de ikke oplevede en tilfredsstillende effekt. Langt de fleste af de mælkeproducenter, der oplever succes med vaccination, har også foretaget en række andre forbedringer af deres management omkring kalvene.

Dette er en forkortet artikel. Læs den fulde version på landbrugsinfo.dk > Malkekøer og opdræt > småkalve

/ANNE MOGENSEN, HENRIK LÆSSØE MARTIN

Amerikanske mælkeproducenter sikrer sig mod lave mælkepriser

Både store og små amerikanske mælkeproducenter kaster sig over alternativ afsætning.

Under et besøg i staterne Iowa og Wisconsin, USA, mødte to konsulenter fra SEGES to mælkeproducenter, som havde kombineret mælkeproduktionen med eget gårdmejeri, hvilket gav en økonomisk buffer i perioder med lave mælkepriser.

Brøderne Crave fra Wisconsin har en større virksomhed med 2.100 malkekøer, 1.100 ha og eget mejeri. Omkring halvdelen af årets mælkeproduktion sælges, mens den resterende del videreføres i gårdmejeriet, der producerer ost. Når mælkepriserne er lave, sendes mælken til gårdmejeriet, og når mælkepriserne er høje, sælges mælken. På denne måde maksimerer familien det økonomiske udbytte, hvilket giver virksomheden en styrke i perioder med lave mælkepriser.

Virksomheden er et familieføretagende, hvor ansvaret for forskellige dele af produktionen er nøje uddeligeret. Mælkeproducent Tom Crave forklarer:

”Når virksomheden favner så bredt, er det vigtigt, at vi specialiserer os inden for hvert vores område, da det er umuligt at holde styr på hvert aspekt af produktionen.”

Efter hans mening resulterer uddeligeringen af ansvarsopgaver i, at hvert led af produktionen optimeres.

”Derudover mindskes uenigheder mellem familiemedlemmer, hvilket også er praktisk i en familiedrevet virksomhed,” fortæller Tom Crave med et smil på læben.

Mælkeproducent med tre butikker

En mindre mælkeproducent fra staten Iowa har også valgt en alternativ virksomhedsmodel, der har sikret bedriften på trods af forældede produktionsforhold. Producenten Jay Hansen har 150 malkekøer, 182 ha, et lille mejeri samt tre butikker. Familien har formået at skabe højværdiprodukter som mælk, ost og is, der sælges under eget mærke *Hansens Farm Fresh Dairy*. Produkterne forhandles i forretninger i lokalområdet, og familien har ligeledes opstartet butikker, som udelukkende sæl-

ger deres produkter. Det er lykkedes familien at skabe et 'brand' omkring deres produkter, hvilket har givet dem en konkurrencemæssig fordel.

Besøget i USA er en del af et projekt hos SEGES, der sammenligner danske og udenlandske konkurrencevilkår i forhold til miljø, skatter og afgifter, tilskud, dyrevelfærd, priser og effektivitet samt lån og finansiering. Resultatet forventes klar i slutningen af 2017.

/METTE LANGGAARD JENSEN, SEGES PLANTEINNOVATION

Spørgeundersøgelse: Er vi gode nok til at informere dig?

En af SEGES' vigtigste opgaver er at få ny viden i spil hos jer ude på bedrifterne. Det gør vi bl.a. ved formidling gennem KvægNyt, Landbrugsinfo, landmand.dk, Facebook osv. Men gør vi det godt nok – eller kunne vi gøre det bedre? Det vil vi undersøge i en spørgeundersøgelse. Hvis du modtager spørgeundersøgelsen i din mailboks, håber vi, at du vil besvare den, så vi kan blive endnu bedre til at klæde dig godt på med den nyeste viden om kvægbrug.